

Jiří Dušek, Jaroslav Sedláček

Daňová evidence podnikatelů 2013

- *daňové příjmy a výdaje*
- *výdaje uplatněné paušálem*
- *minimum daňové optimalizace*
- *zjištění základu daně*
- *komplexní příklad vedení evidence*
- **vyplněné nové daňové
příznání za rok 2012**

Jaroslav Sedláček

Daňová
evidence
podnikatelů
2013

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

*Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.*

Edice Účetnictví a daně

Ing. Jiří Dušek, doc. Ing. Jaroslav Sedláček, CSc.

Daňová evidence podnikatelů 2013

TIRÁŽ TIŠTĚNÉ PUBLIKACE:

Vydala GRADA Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7, jako svou 5 096. publikaci

Realizace obálky Vojtěch Kočí

Sazba Jan Šístek

Odpovědná redaktorka Ing. Michaela Průšová

Počet stran 136

Desáté vydání, Praha 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013

Vytiskla tiskárna Tisk Centrum, s.r.o. Moravany

© **GRADA Publishing, a.s., 2013**

ISBN 978-80-247-4624-1

GRADA Publishing: *tel.: 234 264 401, fax 234 264 400, www.grada.cz*

ELEKTRONICKÉ PUBLIKACE:

ISBN 978-80-247-8391-8 (ve formátu PDF)

ISBN 978-80-247-8392-5 (ve formátu EPUB)

Obsah

Předmluva	7
Předmluva k aktuálnímu vydání	8
1 Předmět a cíl daňové evidence	9
1.1 Právní úprava daňové evidence	9
1.2 Předmět daňové evidence	10
1.3 Cíl daňové evidence	11
1.4 Daň z příjmů a solidární daň od roku 2013	12
2 Forma a obsah daňové evidence	14
2.1 Obsah daňové evidence	14
2.2 Forma daňové evidence	14
2.3 Způsoby oceňování majetku a závazků	15
2.4 Skutečný stav majetku a závazků	16
2.5 Daňový doklad	17
2.6 Zákon o daních z příjmů § 7b Daňová evidence	18
3 Evidence příjmů a výdajů	19
3.1 Evidence příjmů	19
3.2 Evidence výdajů	20
3.3 Výdaje paušálem	21
3.4 Deník příjmů a výdajů	22
4 Daňová evidence pohledávek	27
4.1 Oceňování pohledávek	27
4.2 Obsah a forma evidence pohledávek	27
5 Daňová evidence závazků	30
5.1 Oceňování závazků	30
5.2 Obsah a forma evidence závazků	30
5.3 Zápočet pohledávek a závazků	31
5.4 Platební kalendář	32
6 Evidence daně z přidané hodnoty	33
6.1 Předmět daně z přidané hodnoty	33
6.2 Registrační povinnost plátce DPH	33
6.3 Ostatní k DPH	34
6.4 Vedení evidence DPH	35
7 Evidence dlouhodobého majetku	37
7.1 Oceňování dlouhodobého majetku	38
7.1.1 Ocenění pořizovací cenou	38
7.1.2 Ocenění vlastními náklady	39
7.1.3 Ocenění cenou stanovenou pro účely daně dědické nebo darovací	40
7.1.4 Ocenění majetku reprodukční cenou	40
7.2 Evidence dlouhodobého majetku	40
7.3 Odpisy dlouhodobého majetku	42
7.3.1 Rovnoměrné odpisování	44
7.3.2 Zrychlené odpisování	45
7.4 Vyřazování dlouhodobého majetku	50
7.4.1 Vyřazování dlouhodobého majetku v důsledku prodeje	50

7.4.2	Vyřazování dlouhodobého majetku v důsledku darování	51
7.4.3	Vyřazování v důsledku škody nebo manka	51
7.4.4	Vyřazování v důsledku likvidace	52
7.4.5	Vyřazování v důsledku přearování majetku do osobního užívání	52
7.5	Evidence neodpisovaného dlouhodobého majetku	53
8	Evidence najatého majetku	54
8.1	Operativní leasing	54
8.2	Finanční leasing	54
8.3	Pojem akontace a problémy s ní spojené	55
8.4	Odkoupení najaté věci po skončení nájmu	56
8.5	Způsob evidence najatého majetku	57
8.6	Nahrazení finančního leasingu úvěrováním	57
9	Zásoby a jejich evidence	59
9.1	Vymezení zásob	59
9.2	Oceňování zásob	59
9.3	Evidence zásob	60
10	Krátkodobý finanční majetek	63
10.1	Korunová pokladna	63
10.2	Valutová pokladna	63
10.3	Ceniny	64
10.4	Korunové bankovní účty	64
10.5	Devizové bankovní účty	64
10.6	Krátkodobé cenné papíry	64
11	Mzdová evidence	66
12	Rezervy a jejich evidence	70
12.1	Rezervy na opravy hmotného majetku	70
12.2	Rezervy na pěstební činnost	72
12.3	Ostatní rezervy	72
13	Evidence jízd a ostatních skutečností	73
13.1	Evidence jízd	73
13.2	Silniční daň	76
13.3	Náhrady při použití motorového vozidla	76
13.4	Evidence ostatních skutečností	79
14	Vedení deníku příjmů a výdajů	80
14.1	Transakce před zahájením podnikání	80
14.2	Transakce v průběhu zdaňovacího období	82
14.3	Úpravy prováděné před uzavřením deníku příjmů a výdajů	89
15	Minimum daňové optimalizace	92
16	Přechod z daňové evidence na účetnictví	93
17	Komplexní příklad	94
18	Příznání k dani z příjmů fyzických osob	121
18.1	Příklad vyplnění daňového příznání za rok 2012 – zadání	121
18.2	Postup sestavení daňového příznání podnikatele za rok 2012	122
	Seznam literatury	131

Předmluva

Cílem této publikace je poskytnout základní informace podnikatelům o vedení daňové evidence, o jejích výhodách a nevýhodách ve srovnání s účetnictvím a o jejím uplatnění při sestavování příznání k dani z příjmů. Daňová evidence nahradila jednoduché účetnictví, které bylo zrušeno k 1. 1. 2004 novelou zákona o účetnictví. Účtovat budou nadále pouze účetní jednotky, a to podvojně, stejně jako ostatní členské země Evropské unie.

Daňová evidence je tedy předepsána pro podnikatele, kteří vedli jednoduché účetnictví anebo nevedli žádné účetnictví, ale hodlají prokazovat svoje výdaje spojené s podnikáním podle zákona o daních z příjmů.

Výhodou daňové evidence je nesporně její nižší administrativní náročnost v porovnání s jednoduchým účetnictvím i menší požadavky na technické zabezpečení. Na druhé straně však pokrývá především potřeby vyplývající z daňové povinnosti a již méně je využitelná pro řízení firmy. Oddělením od účetnictví se daňová evidence sice osamostatnila pokud jde o deník příjmů a výdajů, ale nadále používá tradičního účetního přístupu, pokud jde o vedení ostatních složek evidence majetku a závazků podnikatele.

Struktura publikace je tvořena jednotlivými kapitolami, které na sebe logicky navazují a směřují ke konečnému cíli, tj. ke zjištění základu daně z příjmů podnikatele a k sestavení daňového příznání.

V první a druhé kapitole je vymezen předmět a metody daňové evidence. Další kapitoly se věnují vedení deníku příjmů a výdajů a ostatních složek daňové evidence. Na závěr publikace je zpracován komplexní příklad, který demonstruje postup vedení evidence podnikatele v průběhu zdaňovacího období a příklad sestavení daňového příznání jako poslední úkol uplynulého roku.

Formální uspořádání publikace odpovídá modernímu pojetí učebnic a příruček, které přinášejí nové poznatky v přehledné a přístupnější podobě, usnadňují jejich osvojení a přenos do podnikatelské praxe. Může být využita nejen v malých a středních podnicích, které dosud musely používat podvojně účetnictví, ale i podniky, pro něž změnou legislativy zanikla povinnost účtovat podvojně. Je i příležitostí pro nové podnikatele, kteří se rozhodnou prokazovat výdaje podle zákona o daních z příjmů.

J. Sedláček

Předmluva k aktuálnímu vydání

Pro desáté vydání této publikace jsem byl požádán provést její aktualizaci pro rok 2013. Jsou zde proto doplněny aktuální odkazy na zákonné předpisy.

Některé příklady jsou ponechány v původním starším časovém období. Jedná se o některé speciální případy, které takto skutečně platily. Pokud je již odlišný zákonný předpis pak je to uvedeno. Dále jsou to příklady, které probíhají přes více let – odpisy majetku, finanční leasing apod.

Byly doplněny některé nové kapitoly. Jedná se o informace, které jsou v praxi často poplatníky s daňovou evidencí žádány nebo zcela nové. Jedná se o:

- Solidární daň
- Doplnění škod, daňových a nedaňových výdajů, DPH
- Výdaje stanovené paušálem
- Minimum daňové optimalizace
- Přejechod z daňové evidence na účetnictví – základní informace
- Kompletní příklad doplněn o celkový přehled toku peněz

Příklad daňového přiznání za rok 2012 je zpracován na daňovém portálu České daňové zprávy. Jedná se o výbornou možnost pro každého poplatníka, protože toto zpracování je s provedením všech možných kontrol. A zároveň jeho obsluha nevyžaduje žádné velké odborné počítačové vědomosti.

Své připomínky, náměty i vlastní zkušenosti můžete posílat na adresu: dusek@winfas.cz .

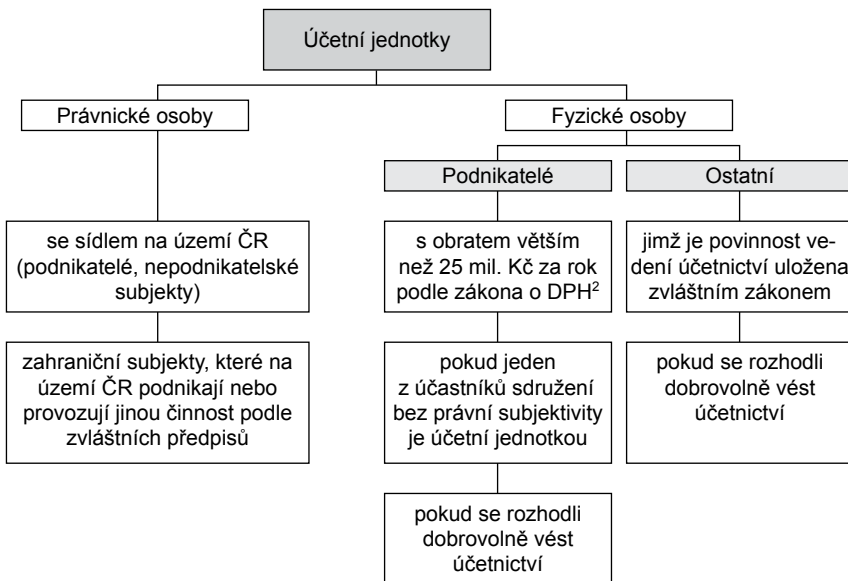
J. Dušek

1 Předmět a cíl daňové evidence

Daňová evidence si klade za cíl poskytnout údaje potřebné ke zjištění základu daně z příjmů. Je určena pro ty subjekty, které nejsou účetními jednotkami ve smyslu zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů. Za účetní jednotky se podle § 1 tohoto zákona považují právnické a některé fyzické osoby, jak je znázorněno na obr. 1.1. Novela zákona o účetnictví, která vstoupila v platnost od 1. 1. 2004, uložila účetním jednotkám vést podvojně účetnictví a současně zrušila jednoduché účetnictví¹. Místo jednoduchého účetnictví byla pro podnikatele zavedena daňová evidence v podobě záznamů pro daňové účely ve smyslu § 39 odst. 1 „evidence stanovená obecně závaznými právními předpisy“ zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

1.1 Právní úprava daňové evidence

Legislativně je daňová evidence upravena zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. I když novela zákona o účetnictví již neuvažovala v roce 2004 s jednoduchým účetnictvím byla dána fyzickým osobám, prokazujícím povinnosti pro daňové účely, možnost přechodného období tak, aby 1. 1. 2005 bylo jednoduché účetnictví nahrazeno daňovou evidencí.

Obr. 1.1 Subjekty, které jsou účetní jednotkou ve smyslu zákona o účetnictví

¹ Tato koncepce jednotných účetních pravidel pro všechny druhy účtující subjektů je reakcí na vstup ČR do EU, jejíž členská země používají výhradně podvojně účtování a jednoduché účetnictví je pro ně neznámým pojmem.

² Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů

1.2 Předmět daňové evidence

Podle toho jaký druh příjmů fyzické osoby, poplatníci daně z příjmů získávají a jaké výdaje k těmto příjmům uplatňují musí povinně vést následující dokumentaci:

- záznamy o příjmech a evidenci pohledávek vzniklých v souvislosti s podnikatelskou nebo jinou samostatnou výdělečnou činností (podnikatelé, kteří neuplatňují výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů, ale v paušální výši, stanovené procentem z příjmů podle § 7 odst. 9, zákona o daních z příjmů),
- záznamy o příjmech a vynaložených výdajích v časovém sledu, evidenci hmotného majetku, který lze odpisovat, evidenci o tvorbě a použití rezervy na opravy hmotného majetku (pokud se vytváří), evidenci o pohledávkách a závazcích ve zdaňovacím období, ve kterém dochází k ukončení pronájmu a mzdové listy, pokud jsou vypláceny mzdy (poplatníci mající příjmy z pronájmu a uplatňující výdaje na dosažení, zajištění a udržení těchto příjmů podle § 9 zákona o daních z příjmů),
- daňovou evidenci ve smyslu § 7b zákona o daních z příjmů (fyzické osoby, které mají příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti³ a uplatňují výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení.

Daňová evidence je v podstatě obdobou jednoduchého účetnictví, je však mnohem méně administrativně náročná, je značně jednodušší po metodické stránce a klade podstatně nižší nároky na technické vybavení. Zachycuje podle zásady jednoduchosti pouze peněžní toky, které bezprostředně souvisejí s podnikáním, a stav majetku a závazků podnikatele (firmy) na konci zdaňovacího období. Obdobně jako účetnictví vymezuje složky majetku, které podléhají evidenci, a určuje metody oceňování majetku a dluhů. Výslovně není předepsána ani forma daňové evidence. Uložena je pouze povinnost uchovávat daňovou evidenci za všechna zdaňovací období, pro která neskončila lhůta pro vyměření daně stanovená zákonem o daních z příjmů (§ 7b odst. 5) nebo zvláštním předpisem⁴.

Příklad 1.1: Pan Jan Marek podniká na základě živnostenského oprávnění a v roce 2006 vedl daňovou evidenci. Jeho příjmy za prodej zboží činily podle peněžního deníku 15 324 863 Kč. Od jakého data musí přejít na dvojnásobné účetnictví?

Řešení:

Z pana Marka se stala od 1. 1. 2007 účetní jednotka a jestliže nechce dobrovolně zahájit vedení účetnictví, povede v roce 2007 daňovou evidenci⁵.

Příklad 1.2: Pan Petr Novotný, který podniká jako fyzická osoba, hodlá uplatňovat za rok 2010 skutečně vynaložené výdaje při tvorbě dílčího základu daně z příjmů podle § 7 zákona o daních z příjmů. Ke kterému datu musí zahájit vedení účetnictví, jestliže se na vlastní žádost nechal zapsat do obchodního rejstříku k 10. srpnu 2011?

³ dále jen podnikatelé

⁴ Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ Účetnictví nemusí vést ani v roce 2008, neboť podle zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, kterým se mění částka v § 1 odst. 2 písm. e) zákona o účetnictví od 1. 1. 2008 z 15 mil. Kč na 25 mil. Kč, nepřevýšil obrat podnikatele v roce 2006 částku 25 mil. Kč.

Řešení:

Petr Novotný má povinnost vést účetnictví ode dne zápisu do obchodního rejstříku, tj. od 10. 8. 2011 až do dne výmazu z obchodního rejstříku, jestliže mu nevznikla povinnost vést účetnictví z jiného důvodu (např. při překročení obratu 25 mil. Kč). Do 9. 8. 2011 měl povinnost vést daňovou evidenci podle § 7b zákona o daních z příjmů za účelem zjištění základu daně a daně z příjmů.

Příklad 1.3: Podnikatel (fyzická osoba) dosáhl v roce 2006 obratu 30 mil. Kč. Musí vést účetnictví?

Řešení:

Podnikatel se stal od 1. 1. 2007 účetní jednotkou a od 1. 1. 2008 povede účetnictví⁶ minimálně po dobu pěti let, neboť jeho obrat v roce 2006 převýšil částku 25 mil. Kč⁷.

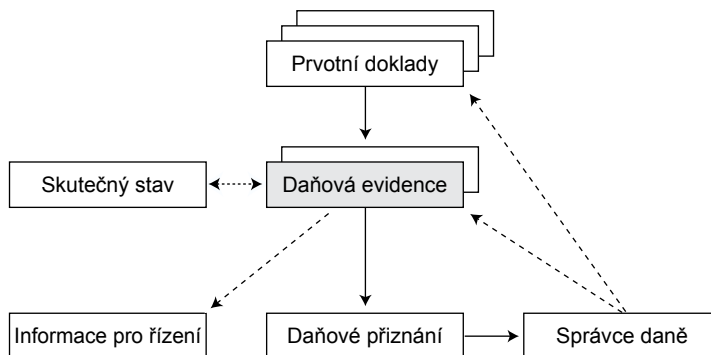
Příklad 1.4: Obrat podnikatele byl v roce 2006 ve výši 22 mil. Kč a v roce 2007 dosáhl 26 mil. Kč. Od jakého data povede účetnictví?

Řešení:

Od 1. 1. 2007 se stal účetní jednotkou, avšak od 1. 1. 2008 účetnictví vést nemusí (nedosáhl v roce 2006 obratu 25 mil. Kč). Znovu se stane účetní jednotkou od 1. 1. 2008 a účetnictví povede od 1. 1. 2009 (minimálně po dobu pěti let).

1.3 Cíl daňové evidence

Daňová evidence slouží ke zjištění základu daně z příjmů (je vstupní databází pro daňové přiznání), ale pokud bude průběžně vedena, má i druhý užitek, neboť poskytuje přehled o stavu a pohybu majetku a dluhů podnikatele (firmy) a je tedy využitelná pro ekonomické rozhodování, pro řízení firmy. Stejně jako účetnictví se opírá o prvotní doklady, z nich provádí záznamy, které dále třídí a sumarizuje. Postup zpracování daňové evidence je schematicky znázorněn na obrázku 1.2.

Obr. 1.2 Postup vedení daňové evidence

⁶ Blíže viz předchozí ustanovení zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů.

⁷ Podle § 4 odst. 3 zákona o účetnictví jsou tyto osoby povinny vést účetnictví od prvního dne účetního období následujícího po kalendářním roce, ve kterém se staly účetní jednotkou.

Z obrázku je zřejmé, že poslední fází je zpracování daňového přiznání, které předkládá podnikatel na konci příslušného zdaňovacího období správci daně. Do daňového přiznání musí být promítnuty i případné rozdíly mezi daňovou evidencí a skutečným stavem majetku a závazků podnikatele, zjištěným na konci zdaňovacího období (tečkovaná vazba na obrázku 1.2). Zpětné (čárkované) vazby na obrázku pak znázorňují kontrolní funkci správce daně.

Dalším úkolem daňové evidence je zajistit povinnosti plynoucí podnikateli z § 11 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, pokud je registrovaným plátcem této daně. Daňová evidence musí poskytovat zejména údaje potřebné pro správné stanovení daňové povinnosti a musí být vedena v členění potřebném pro sestavení měsíčního nebo čtvrtletního daňového přiznání. Plátce DPH je povinen vést také evidenci uskutečněných plnění, která nejsou zdaňitelná.

Příklad 1.5: Podnikatel, který vedl jednoduché účetnictví, přešel od 1. 1. 2004 na daňovou evidenci. Musí i nadále vést evidenci veškerých příjmů (i nezdánitelných) a veškerých výdajů (i daňově neuznatelných)?

Řešení:

V právních normách pro daňovou evidenci není tato povinnost explicitně vyjádřena, avšak přijímá-li poplatník daně z příjmů fyzických osob provozující podnikatelskou a jinou samostatnou výdělečnou činnost platby, je kromě evidence stanovené obecně závaznými právními předpisy povinen vést evidenci (záznamy) denních tržeb⁸. Z toho plyne, že vede-li podnikatel pokladnu, musí vést pokladní deník a zajistit i jeho návaznost na bankovní účty. Jinak řečeno musí prokázat stav a pohyb veškerého peněžního majetku v pokladně i na účtech, který souvisí s podnikáním (zahrnutého v obchodním majetku).

1.4 Daň z příjmů a solidární daň od roku 2013

Pro rok 2012 i rok 2013 platí základní sazba daně 15 %.

Na zdaňovací období 2013 až 2015 se zvyšuje tato sazba nad stanovený limit základu o tzv. solidární daň ve výši 7 %.

Výpočet je odvislý od průměrné mzdy podle zákona upravující pojistné na sociální zabezpečení.

Pro rok 2013 činí tato průměrná mzda 25 884 Kč (vyhláška č. 324/2012).

Poplatník se solidární daní (tj. i zaměstnanec) si musí podat sám daňové přiznání poprvé za rok 2013 (§ 38/4).

Solidární zvýšení daně u zálohy zaměstnance (§ 38ha):

Solidární zvýšení daně u zálohy činí 7 % z kladného rozdílu mezi příjmy zahrnovanými do základu pro výpočet zálohy (= hrubá mzda) a 4násobkem průměrné mzdy stanovené podle zákona upravujícího pojistné na sociální zabezpečení.

Mzdový list musí za každý kalendářní měsíc obsahovat částku tohoto rozdílu.

Příklad: Pro rok 2013 bude solidární zvýšení měsíčních záloh, pokud měsíčně základ bude vyšší než $4 \times 25\,884\text{ Kč} = 103\,536\text{ Kč}$.

⁸ § 97 odst. 1 daňového řádu, zákon č. 280/2009 Sb.

Solidární zvýšení daně (§ 16a):

Solidární zvýšení daně činí 7 % z kladného rozdílu mezi součtem příjmů zahrnovaných do dílčího základu daně podle § 6 (= hrubá mzda) a dílčího základu daně podle § 7 (z podnikání) v příslušném zdaňovacím období a 48násobkem průměrné mzdy stanovené podle zákona upravujícího pojistné na sociální zabezpečení.

Příklad: Pro rok 2013 bude solidární zvýšení daně v daňovém přiznání, pokud roční základ bude vyšší než $48 \times 25\,884\text{ Kč} = 1\,242\,432\text{ Kč}$.

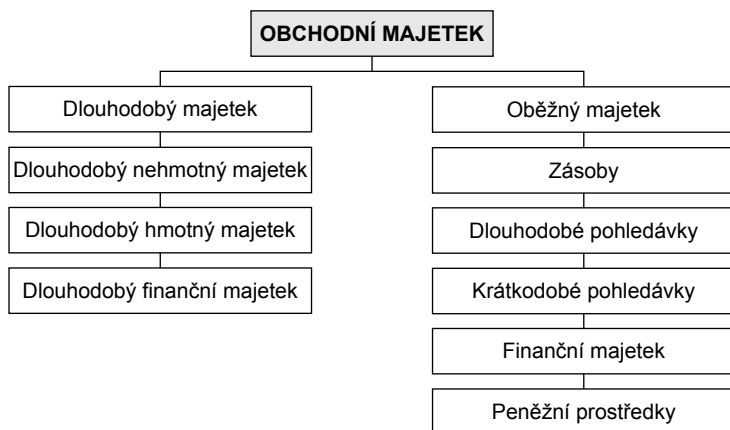
2 Forma a obsah daňové evidence

Daňová evidence obsahuje údaje o:

- příjmech a výdajích,
- majetku a závazcích podnikatele.

2.1 Obsah daňové evidence

Charakteristickým rysem evidovaných peněžních i hmotných toků je jejich příčinný vztah k podnikání tj. jsou získávány z prodeje výrobků, zboží a služeb (kladné přítoky – pozitivní cash flow) a vynakládány na dosažení, zajištění a udržení příjmů (záporné toky – negativní cash flow). Z tohoto zorného úhlu by měla daňová evidence zachytit všechn majetek a závazky podnikatele (firmy), které ovlivňují základ daně z příjmů. Jde o majetek firmy, který je třeba k její hospodářské činnosti, a získané finanční zdroje (cizí kapitál), které se podílí na krytí majetku firmy. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, označuje tento majetek jako obchodní majetek⁹. Strukturu obchodního majetku, který je používán a užíván podnikatelem, znázorňuje obrázek 2.1.

Obr. 2.1 Struktura majetku podnikatele (firmy)

Závazky jsou definovány jako dluhy vůči věřitelům či dodavatelům, příp. jako povinnost provést v určité době sjednanou službu. V době, kdy není nutné peněžní závazky uhradit, slouží jako zdroj peněz (tzv. obchodní úvěr). V daňové evidenci je zachycen majetek, který se podnikatel rozhodl vložit do svého obchodního majetku.

2.2 Forma daňové evidence

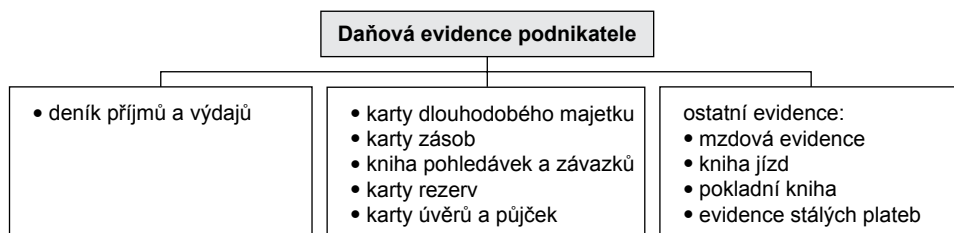
Podnikatel s příjmy z podnikatelské nebo jiné samostatné výdělečné činnosti může do daňové evidence zaznamenat pouze výdaje spojené s majetkem zahrnutým v obchodním majetku. Pro účely daně z příjmů fyzických osob se **obchodním majetkem** rozumí souhrn majetkových

⁹ Obchodním majetkem se rozumí souhrn majetkových hodnot (věcí, pohledávek a jiných práv a peněží ocenitelných jiných hodnot), které patří podnikateli a slouží nebo jsou určeny k jeho podnikání.

hodnot (věcí, pohledávek a jiných práv a penězi ocenitelných hodnot), které jsou ve vlastnictví podnikatele (firmy) a které byly nebo jsou obsahem daňové evidence. Nemovitosti nebo movité věci se přitom zahrnou do obchodního majetku celé a u podílového spoluvlastnictví jejich část ve výši spoluvlastnického podílu, a to bez ohledu na to, zda je vložená nemovitost nebo movitá věc používána pro podnikání zčásti nebo celá.

Dnem vyřazení majetku z obchodního majetku podnikatele se rozumí den, který je zapsán v daňové evidenci. Vyřazením majetku z obchodního majetku (např. domu, ve kterém podnikal pro jeho osobní potřebu) nevzniká podnikateli žádný zdanitelný příjem, ten by nastal až v případě následného prodeje. Výdaje (náklady) podle § 24 zákona o daních z příjmů lze zapsat do daňové evidence pouze v prokázané výši a jen do výše stanovené zákonem.

Forma daňové evidence se bude odvíjet od jednotlivých složek obchodního majetku. Pro peněžní prostředky se přitom jeví jako vhodná evidence v deníku příjmů a výdajů a pro ostatní složky majetku a závazků pak evidenční karty, nejčastěji v elektronické podobě. Schématicky je struktura daňové evidence podnikatele znázorněna na obrázku 2.2.

Obr. 2.2 Struktura daňové evidence podnikatele

Příklad 2.1: Musí mít podnikatel zřízen pro běžné podnikání bankovní účet?

Řešení:

Současná platná právní úprava obecně nepředepisuje tuto povinnost. Výjimkou je podnikatel, který je plátcem DPH, neboť v případě nadměrného odpočtu finanční úřad poukazuje vrácenou daň z přidané hodnoty na účet stanovený podnikatelem. Od 1. 7. 2004 vstoupil navíc v platnost zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti, podle něhož musí podnikatelé hradit i přijímat platby nad 15 000 eur jen bezhotovostně (ze svého běžného účtu, nikoliv z pokladny).

2.3 Způsoby oceňování majetku a závazků

Podnikatelé oceňují a zapisují do daňové evidence majetek a závazky:

- a) k okamžiku uskutečnění hospodářské transakce,
- b) k poslednímu dni zdaňovacího období.

K oceňování v daňové evidenci se používají následující druhy cen:

- pořizovací cena, tj. cena, za kterou byl majetek pořízen a náklady související s jeho pořízením,
- reprodukční pořizovací cena, tj. cena, za kterou by byl majetek pořízen v době, kdy se vykazuje v daňové evidenci,
- vlastní náklady, které zahrnují přímé náklady vynaložené na výrobu nebo jinou činnost, a nepřímé náklady, které se k výrobě nebo k jiné činnosti vztahují,

- jmenovitá hodnota,
- vstupní cena hmotného majetku, kterou se rozumí pořizovací cena (je-li majetek pořízen úplatně), vlastní náklady (je-li pořízen nebo vyroben ve vlastní režii), hodnota nesplicené pohledávky zajištěné převodem práv (u hmotného movitého majetku, který zůstává ve vlastnictví věřitele), reprodukční pořizovací cena zjištěná podle zvláštního právního předpisu¹⁰ (v ostatních případech nabytí), cena zjištěná pro účely dědické a darovací (při nabytí majetku zděděním nebo darováním), hodnota technického zhodnocení¹¹,
- zůstatková cena, která se určí jako rozdíl mezi vstupní cenou hmotného majetku a celkovou výší odpisů stanovených podle zákona o daních z příjmů a to i tehdy, když do výdajů na zajištění zdanitelných příjmů zahrnul podnikatel pouze poměrnou část odpisů (u majetku užívaného zčásti k podnikání) nebo když uplatňoval v některých zdaňovacích obdobích výdaje procentem z příjmů.

Pro účely daňové evidence se hmotný (dlouhodobý) majetek¹² oceňuje vstupní nebo zůstatkovou cenou. Pohledávky vstupují do daňové evidence ve jmenovité hodnotě nebo v pořizovací ceně u pohledávek nabytých postoupením, event. v ceně zjištěné pro účely daně dědické nebo darovací u pohledávek nabytých děděním nebo darováním.

Ostatní majetek se oceňuje pořizovací cenou, je-li pořízen úplatně, vlastními náklady¹³, je-li pořízen ve vlastní režii, nebo cenou zjištěnou pro účely daně dědické nebo darovací. Závazky se oceňují při vzniku jmenovitou hodnotou, při převzetí pořizovací cenou. Peněžní prostředky a ceniny se oceňují jejich jmenovitými hodnotami. Pořizovací cenou pozemku je cena včetně porostu, pokud se nejedná o pěstitelský celek trvalých porostů.

Do pořizovací ceny majetku pořízeného formou finančního leasingu s následnou koupí najaté věci se zahrnou výdaje související s jeho pořízením, hrazené nájemcem. V případě úplatného pořízení nemovitých a movitých věcí, majetkových práv, pohledávek a závazků nebo části uvedeného majetku a závazků za jednu pořizovací cenu, se cena jednotlivých složek majetku stanoví v poměrné výši k ceně jednotlivých složek majetku oceněných podle zvláštního právního předpisu⁶, s výjimkou peněz, cenin, pohledávek a závazků.

2.4 Skutečný stav majetku a závazků

Pravidla pro daňovou evidenci výslovně nestanoví povinnost inventarizace majetku a závazků. Ukládá pouze vést evidenci zásob, hmotného majetku, pohledávek a závazků a zjistit skutečný stav na konci zdaňovacího období. O tomto zjištění sepíše podnikatel zápis. O případné rozdíly upraví základ daně podle § 24 a 25 zákona o daních z příjmů.

Zjistí-li podnikatel na konci období nebo v jeho průběhu, že u něho došlo např. k úbytku zásob, aniž by tyto prodal či použil pro svoji činnost, pak se jedná o škodu na straně podni-

¹⁰ Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů.

¹¹ Za technické zhodnocení se považují výdaje na dokončené nástavby, přístavby a stavební úpravy, rekonstrukce (tj. zásahy do majetku, které mají za následek změnu jeho účelu nebo technických parametrů) a modernizace majetku (tj. rozšíření vybavenosti nebo použitelnosti majetku), pokud převýšily v úhrnu částku 40 000 Kč.

¹² Dlouhodobostí se podle § 29 zákona o daních z příjmů rozumí doba použitelnosti (doba provozně-technické funkce) delší než jeden rok.

¹³ Pojem vlastních nákladů je vymezen v § 25 odst. 4 zákona o účetnictví jako přímé náklady vynaložené na výrobu nebo jinou činnost, popřípadě i část nepřímých nákladů, která se k vytvoření zásob nebo dlouhodobého majetku vztahuje.

katele a příslušné výdaje spojené s pořízením předmětných zásob jsou daňovým výdajem do výše náhrady, jak stanoví § 25 zákona. Došlo-li ke škodě neznámým pachatelem, a to podle potvrzení policie, jsou příslušné výdaje výdaji daňovými podle § 24 zákona.

Obdobně se postupuje i např. v případě ztráty hmotného majetku. Zůstatková cena hmotného majetku vyřazeného v důsledku škody je podle § 25 zákona daňovým výdajem do výše náhrady. Jedná-li se o škodu způsobenou neznámým pachatelem podle potvrzení policie, je zůstatková cena daňovým výdajem.

2.5 Daňový doklad

Daňová evidence slouží ke stanovení základu daně podnikatelů (fyzických osob), kteří nejsou účetní jednotkou a dosud vedli jednoduché účetnictví. Na rozdíl od jednoduchého účetnictví nevymezuje daňová evidence povinné náležitosti daňového dokladu. Jejím prostřednictvím prokazují daňoví poplatníci (podnikatelé) vynaložené náklady na dosažení příjmů z podnikání. Evidence je průkaznou tehdy, lze-li zápisy doložit odpovídajícím způsobem a je-li v souladu se skutečným stavem majetku a závazků zjištěným na konci zdaňovacího období. Daňový doklad by tedy měl obsahovat, obdobně jako účetní doklady, alespoň tyto náležitosti:

- označení dokladu,
- obsah transakce a její účastníky,
- peněžní částku (informaci o ceně za jednotku a množství),
- datum uskutečnění transakce,
- datum vyhotovení dokladu (není-li shodné s datem uskutečnění transakce),
- podpis oprávněné osoby.

U registrovaných plátců daně z přidané hodnoty jsou náležitosti daňového dokladu vymezeny v zákoně o dani z přidané hodnoty, který navíc vyžaduje daňové identifikační číslo a sídlo nebo místo plátce a příjemce zdanitelného plnění, výši ceny bez daně celkem, sazbu daně a zaokrouhlenou výši daně. Jde o tzv. běžný daňový doklad, který může být i zjednodušený (u zdanitelných plnění do 10 000 Kč vč. DPH), nebo o tzv. doklad o použití.

Podnikatelům je ponechána volnost i pokud jde o okamžik, ke kterému se do evidence zapisují jednotlivé případy, až na evidenci k dílčímu základu daně podle § 9 zákona o daních z příjmů, kdy poplatníci jsou povinni vést záznamy o příjmech a skutečných výdajích v časovém sledu.

Příklad 2.2: Pan Kvapil hodlá podnikat jako ekonomický poradce, a proto uskutečnil následující kroky:

- a) požádal o vydání živnostenského listu a uhradil poplatek 1 000 Kč,
- b) na žádost o výpis z rejstříku trestů vylepil kolek v hodnotě 50 Kč,
- c) za zhotovení razítka zaplatil 380 Kč,
- d) za své služby obdržel v hotovosti první odměnu ve výši 3 000 Kč,
- e) z pokladny převedl částku 1 000 Kč na nově zřízený účet u KB a současně uhradil poplatek za zřízení účtu 200 Kč.

Jaké doklady bude podnikatel potřebovat k zápisu uvedených kroků do daňové evidence?

Řešení:

1. Nejprve musí pan Kvapil vložit do pokladny minimální hotovost 1 430 Kč, aby mohl hradit své počáteční výdaje a vystaví příjmový pokladní doklad (PP) na tuto částku.
2. Na částku 1 000 Kč, kterou zaplatil za vydání živnostenského listu příslušnému odboru městského úřadu, má potvrzení z tamní pokladny (krok a).
3. Potvrzení o nákupu kolku z pošty za 50 Kč (krok b).
4. Paragon na částku 380 Kč za nákup razítka (krok c).
5. Příjmový pokladní doklad na inkasovanou odměnu 3 000 Kč za provedené služby (krok d).
6. Výdajový pokladní doklad (VP) na částku 1 000 Kč převáděnou na nově zřízený bankovní účet (krok e).
7. Výpis z bankovního účtu podnikatele (BV) na částku 1 000 Kč – příjem převedeného vkladu (krok e).
8. Výpis z bankovního účtu na částku 200 Kč – výdaj za zřízení účtu (krok e).

2.6 Zákon o daních z příjmů § 7b Daňová evidence

Úplné znění tohoto paragrafu:

(1) Daňová evidence zajišťuje zjištění základu daně z příjmů a obsahuje údaje o

- a) příjmech a výdajích, v členění potřebném pro zjištění základu daně,
- b) majetku a závazcích.

(2) Pro obsahové vymezení složek majetku v daňové evidenci se použijí zvláštní právní předpisy o účetnictví, není-li dále stanoveno jinak.

(3) Pro ocenění majetku a závazků v daňové evidenci se hmotný majetek oceňuje podle § 29, pohledávky se oceňují podle § 5. Ostatní majetek se oceňuje pořizovací cenou,³¹¹ je-li pořízen úplatně, vlastními náklady,³¹¹ je-li pořízen ve vlastní režii, nebo cenou zjištěnou podle zvláštního právního předpisu o oceňování majetku¹⁴¹ ke dni nabytí u majetku nabytého děděním nebo darem. Závazky se oceňují při vzniku jmenovitou hodnotou, při převzetí pořizovací cenou. Peněžní prostředky a ceniny se oceňují jejich jmenovitými hodnotami. Pořizovací cenou pozemku je cena včetně porostu, pokud se nejedná o pěstitelský celek trvalých porostů (§ 26). Do pořizovací ceny majetku pořízeného formou finančního pronájmu s následnou koupí najaté věci se zahrnou výdaje s jeho pořízením související, hrazené nájemcem. V případě úplatného pořízení nemovitých a movitých věcí, majetkových práv, pohledávek a závazků nebo části uvedeného majetku a závazků, za jednu pořizovací cenu, se cena jednotlivých složek majetku stanoví v poměrné výši k ceně jednotlivých složek majetku oceněných podle zvláštního právního předpisu,¹⁴¹ s výjimkou peněz, cenin, pohledávek a závazků. Je-li v případě úplatného pořízení nemovitých a movitých věcí, majetkových práv, pohledávek a závazků, nebo části tohoto majetku a závazků, rozdíl mezi pořizovací cenou a oceněním tohoto majetku podle zvláštního právního předpisu,¹⁴¹ zvýšeným o hodnotu peněz, cenin, pohledávek včetně daně z přidané hodnoty, a snížený o hodnotu závazků, záporný, postupuje se obdobně jako v případě záporného oceňovacího rozdílu při koupi podniku (§ 23).

(4) Zjištění skutečného stavu zásob, hmotného majetku, pohledávek a závazků provede poplatník k poslednímu dni zdaňovacího období. O tomto zjištění provede zápis. O případné rozdíly upraví základ daně podle § 24 a 25.

(5) Poplatník je povinen uschovávat daňovou evidenci za všechna zdaňovací období, pro která neskončila lhůta pro vyměření daně stanovená tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem.^{28b1}

3 Evidence příjmů a výdajů

Údaje o příjmech a výdajích tvoří hlavní součást daňové evidence. U poplatníků – fyzických osob, kteří uplatňují výdaje podle § 24 zákona o daních z příjmů, vstupují do daňové evidence veškeré příjmy z podnikatelské činnosti a výdaje spojené s majetkem zahrnutým v obchodním majetku. Jde o výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů, které mohou být zahrnuty jen v prokázané výši a nejvýše v zákonem stanovené výši. Zapisují se do deníku příjmů a výdajů, v členění potřebném pro zjištění základu daně z příjmů.

3.1 Evidence příjmů

Příjmem se rozumí podle § 3 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, peněžité i nepeněžité plnění, které nabývá poplatník v průběhu podnikání. V evidenci příjmů by měly být zachyceny příjmy, které jsou předmětem daně, v členění potřebném pro zjištění základu daně. Základní členění příjmů pak bude na:

- a) peněžní příjmy,
- b) nepeněžní příjmy,
- c) příjmy dosažené směnou.

Do evidence příjmů jsou zahrnovány pouze skutečné přítoky peněz, např. převzetí peněžní hotovosti do pokladny podnikatele nebo připsání peněžních prostředků na jeho bankovní účet. Předmětem daňové evidence jsou rovněž nepeněžité příjmy, např. zápočet vzájemných pohledávek a závazků. Pokud podnikatel přijímá platby v hotovosti, je povinen podle § 97 odst. 1 daňového řádu vést evidenci denních tržeb, není-li rozhodnutím správce daně stanoveno jinak.

Jde-li o příjmy v cizích měnách, je třeba je přepočítat jednotným kursem, který stanoví ministerstvo financí jako průměr směnného kursu stanoveného ČNB poslední den každého měsíce zdaňovacího období.

Příklad 3.1: Podnikatel dostává příjmy a platí výdaje jak v korunách tak i v cizí měně s tím, že pro přepočet cizí měny na koruny použije jednotný kurs. Jak vyčíslí v průběhu roku kursově rozdíly?

Řešení:

V průběhu roku musí vést evidenci příjmů i výdajů v české i příslušné cizí měně. Na konci zdaňovacího období sečte příjmy a výdaje v české měně a příjmy a výdaje v cizí měně. Příjmy a výdaje v cizí měně musí přepočítat na českou měnu jednotným kursem podle § 38 ZDP. Do daňového přiznání potom uvede příjmy a výdaje pouze v korunách. Podnikatel neeviduje v daňové evidenci zůstatky valutové pokladny nebo na devizovém účtu a proto mu kursově rozdíly nevznikají.

Příklad 3.2: Podnikatel prodává zboží do zemí EU a zahraniční odběratelé mu hradí nákupy na jeho účet, kde mu banka připsá tyto příjmy v českých korunách. Jak bude účtovat vzniklé kursově rozdíly.

Řešení:

V daňové evidenci se neúčtuje, daňová evidence není účetnictví. Smění-li banka cizí měnu za českou, podnikatel uvede do daňové evidence místo částky v cizí měně částku v korunách.